

V. 5. DĚJEPIS (D)

CHARAKTERISTIKA VYUČOVACÍHO PŘEDMĚTU

Vyučovací předmět **dějepis** vychází ze vzdělávacího oboru **dějepis**, který je částí vzdělávací oblasti **člověk a společnost**.

Vyučovací předmět **dějepis** poskytuje žákům základní poznatky o dějinném vývoji lidstva i vlastního národa, seznamuje je s významnými historickými událostmi a osobnostmi, které ovlivnily život v minulosti a mají význam i pro současnost. Vede žáky k poznání, že historie není pouze věda s výčtem dat a událostí, ale v podobě kulturněhistorických památek obohacuje náš život a dává nám příklady pro jednání i v současnosti.

■ OBSAHOVÉ, ČASOVÉ A ORGANIZAČNÍ VYMEZENÍ PŘEDMĚTU

Obsah vyučovacího předmětu **dějepis** navazuje na obsah vyučovacího předmětu **vlastivěda** a je chronologicky členěn do pěti tematických okruhů:

- počátky lidské společnosti
- nejstarší civilizace - starověk
- středověk a křesťanství
- novověk
- nejnovější dějiny

Prostřednictvím učiva rozděleného do těchto tematických okruhů utváříme a rozvíjíme klíčové kompetence tím, že vedeme žáky:

- k získání základních poznatků o minulosti a současnosti naší země v kontextu se světovými dějinami,
- k poznání postupné změny způsobu života lidí v různých epochách dějinného vývoje,
- k poznávání historických a kulturních památek a jejich ochraně
- k získávání orientace v aktuálním dění v naší vlasti i ve světě.

Vyučovací předmět **dějepis** se vyučuje v 6. až 9. ročníku s hodinovými dotacemi podle školního učebního plánu:

	6. ročník	7. ročník	8. ročník	9. ročník
Počet hodin	1	1	1	1

Z kapitoly „Zařazení průřezových témat“ je zřejmé, v kterém ročníku a jakou formou se v předmětu **dějepis** realizují jednotlivá **průřezová témata** (kapitola III. 5., strana 19-55).

Výuka probíhá převážně v kmenových třídách. Protože však nechceme, aby se vyučovací předmět **dějepis** stal jen předávaným sledem událostí a dat, oživujeme výuku řadou výstav, exkurzí, výletů, promítáním filmů a výukových pořadů. Do hodin **dějepisu** lze také podle možností školy zařadit práci na počítači, krátkodobé projekty, výrobu historických předmětů a další činnosti.

■ VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE PŘEDMĚTU

◦ **Kompetence k učení**

- podporujeme rozvoj aktivního zájmu žáků o poznávání historie své vlasti, Evropy a světa
- učíme žáky různým metodám poznávání duchovních, kulturních a materiálních výtvarů minulosti
- při hodnocení používáme převážně prvky pozitivní motivace
- součástí hodnocení by měl být návod, jak pokračovat ve vzdělávání, jak odstranit nedostatky
- učíme trpělivosti, povzbuzujeme

- hodnotíme nejen míru splnění požadavků, ale také individuální pokrok žáka v souladu s jeho individuálními možnostmi
- rozlišujeme základní a rozšiřující učivo, přihlížíme k individuálním možnostem každého žáka
- vedeme žáky k samostatnosti a tvořivosti (v rámci jejich individuálních možností)
- připravujeme žáky na celoživotní učení, učíme je využívat různé zdroje informací
- učíme žáky vyhledat v textu základní informace a s pomocí učitele je stručně a přehledně zpracovat do podoby písemných poznámek
- zaměřujeme se na osvojení „aktivních dovedností“, předmětem hodnocení není zapamatování a reprodukce poznatků, ale také jejich pochopení a použití v praxi
- učíme žáky rozumět běžně používaným obrazovým materiálům (časová osa, tabulky, dějepisné mapy)

◦ **Kompetence k řešení problémů**

- učíme žáky chápat vzájemné souvislosti historických událostí
- učíme žáky poučit se z minulosti na základě pochopení příčin a následků jednotlivých historických událostí
- podporujeme samostatnost, tvořivost a logické myšlení
- podporujeme týmovou spolupráci při řešení problémů
- nabízíme možnosti řešení problému, ale ponecháváme žákům vlastní odpovědnost za jejich vyřešení
- neustále monitorujeme, jak žáci zvládají řešení problémů
- učíme žáky, jak některým problémům předcházet (např. pravidelnou domácí přípravou, včasnou žádostí o pomoc apod.)

◦ **Kompetence komunikativní**

- vedeme žáky k jasnému a srozumitelnému sdělování osvojených poznatků
- rozvíjíme schopnost žáků používat rozumnou argumentaci při obhajování svých názorů na jednotlivé historické události, jejich příčiny a následky
- podporujeme přátelskou komunikaci mezi žáky různých věkových kategorií
- dbáme na kulturní úroveň komunikace, netolerujeme nezdvořilé a vulgární vyjadřování
- učíme žáky naslouchat druhým jako základ účinné komunikace

◦ **Kompetence sociální a personální**

- učíme žáky spolupracovat v týmech, rozvíjíme schopnosti žáků zastávat v týmu různé role
- učíme žáky vhodně reagovat na kritiku: nechápat kritiku jako osobní útok, ale příležitost k zlepšení
- vedeme žáky k toleranci a respektu k ostatním lidem bez ohledu na jejich vzájemné odlišnosti
- podporujeme vzájemnou pomoc žáků, vytváříme situace, kdy se žáci navzájem potřebují
- netolerujeme nekamárácké chování a odmítnutí požadované pomoci
- vedeme žáky k pocitu radosti z poskytnuté pomoci
- vedeme žáky k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi lidmi

◦ **Kompetence občanské**

- vedeme žáky k pochopení změn mravních hodnot v rodině i společnosti v průběhu dějin
- vedeme žáky k aktivní ochraně duchovních, kulturních a materiálních výtvarů minulosti
- na základě srovnání role, postavení a autority učitele v průběhu dějin vedeme žáky k respektování autority pedagogických pracovníků
- upevňujeme žádoucí pozitivní formy chování ve škole i mimo ni
- netolerujeme agresivní, hrubé, vulgární a nezdvořilé projevy chování žáků
- vedeme žáky k sebeúctě a k úctě k druhým lidem

◦ **Kompetence pracovní**

- kvalitně odvedenou práci vždy pochválíme (přihlížíme k individuálním možnostem žáka, oceňujeme snahu)
- vedeme žáky k dodržování a včasnému plnění pracovních závazků
- seznamujeme žáky s profesemi s blízkým vztahem k dějepisu

- (archeolog, zaměstnanci muzeí, restaurátor apod.)
- srovnáváme náplň různých pracovních profesí v minulosti a současnosti, vedeme žáky k pochopení nutnosti vzdělání pro budoucí pracovní uplatnění
  - učíme žáky pravidlům spolupráce
  - upevňujeme v žácích vědomí, že ve spolupráci lze lépe naplňovat osobní i společné cíle
  - učíme žáky hodnotit práci svoji i práci týmu
  - měníme pracovní podmínky, a tak žáky vedeme k adaptaci na nové pracovní podmínky
  - vedeme žáky k úctě ke každé poctivé práci

■ OČEKÁVANÉ VÝSTUPY (OVO) VZDĚLÁVACÍHO OBORU DĚJEPIS

1. POČÁTKY LIDSKÉ SPOLEČNOSTI

Očekávané výstupy

žák by měl:

- 1.1. mít představu o rozdílech způsobu života pravěkých a současných lidí
- 1.2. podle obrázku umět popsat pravěká zvířata, způsob jejich lovu, zbraně, předměty denní potřeby a kultovní předměty
- 1.3. pochopit význam dějin jako sdělení minulosti

Učivo:

- 1.1. historické prameny, získávání informací o dějinách
- 1.2. **pravěk** - život v pravěku, hmotná a duchovní kultura

2. NEJSTARŠÍ CIVILIZACE – STAROVĚK

Očekávané výstupy

žák by měl

- 2.1. popsat život v době nejstarších civilizací
- 2.2. znát souvislosti mezi přírodními podmínkami a vývojem starověkých států

Učivo:

- 2.1. **starověké civilizace** - Egypt, Řecko a Řím: přírodní podmínky, zemědělství a hospodářství, život lidí, náboženství, vznik písma, významné osobnosti, historické památky, přínos starověkých civilizací pro rozvoj kultury a vědy

3. STŘEDOVĚK A KŘESŤANSTVÍ

Očekávané výstupy

žák by měl

- 3.1. vědět o prvních státních útvech na našem území
- 3.2. mít základní poznatky z období počátku českého státu
- 3.3. znát úlohu a postavení církve ve středověké společnosti
- 3.4. být seznámen s obdobím rozkvětu českého státu v době přemyslovské a lucemburské
- 3.5. charakterizovat příčiny, průběh a důsledky husitského hnutí

Učivo:

- 3.1. **středověk** - Slované, stěhování národů, Sámova říše, Velkomoravská říše, příchod Cyrila a Metoděje na Moravu, počátky českého státu, románský sloh
- 3.2. **rozmach českého státu za vlády Přemyslovců a Lucemburků** - život lidí ve středověké společnosti, rozvoj měst, rozvoj kultury a vzdělání v době vlády Karla IV.
- 3.3. **husitství** - příčiny, průběh, výsledky, významné osobnosti, doba vlády Jiřího z Poděbrad

4. NOVOVĚK**Očekávané výstupy**

žák by měl

- 4.1. vědět o důsledcích objevných cest a poznávání nových civilizací
- 4.2. znát rozdíly způsobu života společnosti jednotlivých historických etap
- 4.3. mít přehled o zásadních historických událostech v naší zemi
- 4.4. poznat významné osobnosti našich dějin

Učivo:

- 4.1. **počátek novověku** - objevné cesty a jejich důsledky, Kryštof Kolumbus, poznávání nových civilizací, renesance, vynález knihtisku, další důležité objevy a vynálezy novověku (parní stroj, žárovka, automobil, letadlo, tramvaj)
- 4.2. **české země za vlády Habsburků** – doba Rudolfa II., bitva na Bílé hoře a její důsledky, život v pobělohorské době, barokní kultura
- 4.3. **osvícenství** - vláda a reformy Marie Terezie a Josefa II., selské rebelie, hospodářský a kulturní rozvoj
- 4.4. **národní obrození** - utváření novodobého českého národa, František Palacký, revoluční rok 1848, česká věda a kultura na konci 19. století

5. NEJNOVĚJŠÍ DĚJINY**Očekávané výstupy**

žák by měl

- 5.1. být seznámen s příčinami a politickými, sociálními a kulturními důsledky 1. světové války
- 5.2. mít základní poznatky o vzniku samostatné Československé republiky
- 5.3. znát průběh a důsledky 2. světové války a nový politický a hospodářský vývoj v Evropě
- 5.4. chápat význam událostí v roce 1989 a vítězství demokracie v naší vlasti

Učivo:

- 5.1. **1. světová válka** - vznik československého státu, první prezident T. G. Masaryk, období 1. republiky, hospodářská krize a 30. léta v Československu, fašismus v Evropě, prezident Edvard Beneš, Mnichovská zrada
- 5.2. **2. světová válka** - protektorát Čechy a Morava, Slovenský štát, průběh a důsledky války, domácí a zahraniční odboj, holocaust
- 5.3. **poválečný vývoj** - období zápasu o demokracii, únor 1948, totalitní režim a odpor proti němu, rok 1968, nové společenské poměry v Evropě, události roku 1989, vznik České republiky, vstup do Evropské unie